

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Преплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

САРА БЕРНХАРДОВА.

I.

(Наставак.)

Француски писац Ф. Фебир вели о Сари ово: „Sarah Bernhardt est une comédienne hors ligne; on lui a reproché d' avoir soif de publicité, d' aimer à faire parler d' elle: Vox populi, vox Dei, la voix du peuple est la voix de Dieu, dit le vieil adage latin; ce sont les applaudissements des spectateurs qui ont fait du bruit autour du nom de M. Sarah Bernhardt; on ne tire des salves d' artillerie qu'en l' honneur des grands conquérants; les médiocrités ne sont jamais applaudies et le public, malgré tout, ne s' y intéresse guère.

Mlle Sarah Bernhardt est fière et heureuse de cet intérêt qui lui est prodigué: elle ne s'en cache pas et nous l' en admirons davantage; d' ailleurs, de ce que la violette se cache sous l' herbe, il ne s' ensuit pas que l' on doive reprocher au lis superbe d' attirer tous les regards“.*)

(Сара Бернхардова је ванредна глумица; њој се приговара, што чезне за јавношћу, да воли, да свет о њој говори: Vox populi, vox Dei, глас народа, глас божији — вели стара пословица латинска; тапшање гледалаца, то је она хука бука, која прати г. Сару Бернхардову свуда; топовима пуцају у почаст само славним освајачима; талентима од средње руке не пљеска се, и публика, као у пркос, не поклања им пажње за дуго.

Гђа Сара Бернхардова поноси се срећом, што јој обилато указују толико саучешћа: она то и не таји, и ми јој се дивимо све више и више; што се љубичица крије у трави, за то не мора човек прекорети красан љиљан, што привлачи сваког поглед на себе.)

Сама Сара говори о себи овако:

*) Album de la Comédie Française par F. Febure et J. Johnson. Paris, 1880.

„Ја сам по пореклу чивуткиња из Холандије. Моји родитељи, који су, на жалост, умрли, дошли су отуда, али ја сам се родила у Паризу. Ја говорим само француски, а од енглеског језика знам само неколико речи, које сам научила у своме путовању по Енглеској и Америци. Ја сам прешла у хришћанску веру и мој син, Мавро, крштен је у католичкој цркви. Моји непријатељи потворили су ме, да сам Немеца. Ја сам се томе опирала, али не за то, што не поштујем Немце, већ из неких других побуда, а и за то, што то чини и велика Волтерка, која не ће да буде Францускиња. У Немачкој не ћу никада изаћи на позорницу. Нека о томе мисли ко шта хоће, али ја не могу ићи у госте ономе народу, који је Француску понизио и љуто оштетио. Да је у несретном рату од год. 1870-71. победила Француска, сигурно да ни један немачки уметник не би дошао у Париз, да се тамо показује свету. Немачка позоришта чинила су ми сјајне понуде, и кад бих ја само за новцем грамзила, могла бих сам заслужити у Немачкој најмање милион франака. Признајем, да идем за тим, да заслужим што више новаца, јер не ћу моћи целог века глумовати. Радо бих оставила сину своме толико имања, колико му моја материнска љубав жели. По читав месец дана не читам нити књига, нити новина, шта више не отварам ни писма, која ми долазе. Ја немам времена, да све о себи мислим и да о себи водим бригу непрестано. Моји дани пролазе у спавању, јелу и пићу, путовању и глумовању. Ако остарим, те не узмогу више излазити на позорницу, гледаћу, да се усавршим у вајарству и живопису. Мој син донеће ми нов живот. Сада му је шеснаест година. Много је учио и показује, да има више дара за живопис

него ја. Он је здраво момче, дивне лепоте, љубљен од свакога. Њему за љубав радо бих хтела стећи милионе. Али набавити толико новаца није лака ствар. Сада сам наумила, да обиђем још Пољску, Русију, Италију, Шпањолску, Португалску, Турску и Египат. Морам да играм сваки дан, јер имам да подмирујем силне трошкове, и тако ми много мање остаје, него што свет мисли.

У Америци сам добијала извесну своту за сваку представу, али сада морам да водим бригу о целој дружини. Плата и путовање моје дружине стаје силних новаца. Чланови моје дружине добро су плаћени. Бољи имају месечну плату од 4500, а слабији 2500 франака. Не знам, да ли ћу икад више играти у Паризу. Тешко да ћу се моћи измирити са управом *Comédie Française*. А и за што бих то чинила? Комедија више потребује мене, него ја њу. Ја сам тамо, кад ми је најбоље ишло, заслужила на годину само шестдесет хиљада франака. Путујући могу да заслужим милион франака. Узалудан је страх мојих пријатеља, који мисле, да ћу се занемарити, да ћу као глумица олошати у путовању своје. Уметника више убија то, кад мора пред једном и истом публиком да игра. Сваки дан освојити земљиште, сваким даном задобити нову и нову публику — то је оно, што нас гони, да себе све више и више усавршујемо. Путовање ми не пада тешко. Ја у спавању проводим пола века свога. Дванаест сахата спавам, а дванаест сам будна. Могу да спавам у постељи, а и у колима на железници. Потреба ми је, да спавам по дана па ако не могу толико спавати узастопце, ја поделим то спавање на време између пробе и ручка, и између ручка и представе. Чим се испавам као што треба, могу своје живце напрезати, како ми је воља. Кад сам јако уморна, уседнем на коња, па јашем по шуми, и то увек у трку. Ја имам вештог редитеља, г. Жолијета, али ипак за то водим бригу о свему сама собом. Ја имам у себи све особине за позоришног управитеља, јер сам на позорници као код своје куће. Па ипак пре сваке представе спопада ме неки дрхат и грозница. Сваку улогу израђујем по замисли песниковој, па сам тако увек узбуђена на позорници. Чим ступим међу кулисе, умирим се, али док сам на позорници, ја се заиста смејем и плачем, па бих то чинила, кад би целу годину дана свако боговетно вече морала играти једну

и исту улогу. Ко хоће да наведе на плач друге, мора и сам умети плакати, па и ако само за то, да одговара улози својој. Радујем се сваком својем новом успеху, радујем се, као дете, цвећу, што ми се даје за игру моју. На жалост, што се цвеће не може да одржи, што тако брзо вехне! Све траке, што их добијам на венцима, или на китама од цвећа, шаљем кући. Мој син их прибира, и кад остарим, те ће ми траке бити као дневник, из кога ћу моћи читати, шта ми се где десило на путу.“

Тако вели сама Сара о себи, а сад је на мени ред, да вам кажем, шта мислим ја о њој као глумици по оним улогама, у којима сам је гледао.

II.

Прва улога, коју сам видео од Саре Бернхардове, била је улога Маргите у комаду „*La dame aux camélias*“ („Дама са камелијама“).

Ја сам више глумица, које су биле на гласу, па међу њима и саму Волтерку, гледао приказивати ту Маргиту, али ни једна ме није игром својом тако задивила и потресла као Сара.

Она тако верно, тако живо и истинито приказује живот и страдање јадне Маргите, те француске Сирене, да нам долази, да је она све то сама собом проживила, а не да се у улогу своју тек уживила.

Сара приказује Маргиту на особити начин.

Њена је Маргита грешница, али невина грешница. За то јој и праштамо тренутну заблуду, шта више, она задобија нашу симпатију, кад је видимо, како је преображава права, истинита љубав.

Сара је ванредним даром својим увидела, што до сад још ни једна глумица до ње није опазила, да је песник само за то употребио у свом комаду суху болест, што је и „права Маргита“, која му је лебдила пред очима, кад је писао своју драму, била болесна, и што је хтео, да се поклони романтици, која је у то доба, кад је он своје позоришно дело писао, била још једнако у јеку.

Све глумице редом износиле су до сада Маргиту као сентименталну девојку, која је покликала, па сада болује од сухе болести.

То схватање много је шкодило самој драми.

Сари је већ сам маргитин живот драматичан по себи, па тако мисли, да није потребно, да глумица смртном болешћу тражи саучешћа у по-

зоришне публике, и то болешћу, која није постала од љубави, и којој љубав не може прибавити лека и мелема.

Сара дакле веома мудро ради, што нам не износи постепено развијање маргитине болести. Она то чини тек онда, када хоће да јој се угаси живот.

(Наставиће се.)

Ж И Е Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Еј, људи, што се не жените!?) Шаљива игра у 4 чина, од Јулија Ровена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић Муша.)

Ова шаљива игра прешла је преко наше позорнице 8. децембра о. г. и имала је таквог успеха, као да је нова. Та није да се то смејало, већ се никако није ни излазило из смеја, а то је, осим пишчеве заслуге, заслуга и наше честите позоришне дружине, која ту шаљиву игру приказује тако живо, тако прецизно, тако природно, да ти је милина гледати њихово вештачко надметање. Сви они редом заслужују наше признање и ми им морамо бити захвални, што су нам игром својом прибавили тога вечера право уметничког уживања у позоришту. Нарочито се одликовала гђица Јеца Поповићева као Мутибарика, та жена краткога врата, а многога разговора, која све и сва употребљује, само да би могла разумати кћери своје. Већ њен излазак принуђавао је на смеј. Са свим у свом елементу била је и гђа М. Рајковићка, као Јованка. За чудо је, како њој од руке иду наивне улоге. Све је на њој сушта природа и истина, па за то и вреди много сваки њен приказ те врсте. Г. Ружић био је, као Јагодић, прави јунак од пануче са свима врлинама и махнама таквих јунака. Гђа Ружићка (Мара) вешто је изнела жену, која је вична, да је у кући њена воља највиши суд. Гђица Л. Хаџићева (Савка), гђица Б. Хаџићева (Милева), г. Добриновић (Луткић), г. Лукић (Славнић), г. Димитријевић (Максић) испунили су своја места као глумци, којима је увек на уму њихов уметнички глас, те се тако чувају од неприроде и претеривања. Уз њих су добро пристали: г. Милосављевић (Звекић), г. Банковић (др. Петковић), и гђица Д. Адамовићева, која се већ много слободније креће на позорници. Само нека иде тако напред, па ће се и она моћи временом увретити у број наших бољих глумица. Много се може, само ако се озбиљно хоће.

—р—

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Загребачко народно позориште.) У след катастрофе, што се догодила у бечком Ринг-театру, пренула је, тако рећи, цела Јевропа, те се на све стране мисли

Једва да се два-три пута накашљала за цело време игре њезине.

Тај начин схватања те улоге са свим је нов. То показује, да је у Саре ванредан естетичан укус, да она увек проникне суштину самога дела и језгру своје улоге, и да је свагда верни и истинити тумач песникових мисли и осећаја.

и ради, како да се доскочи томе, да се не догађају више онаке катастрофе, каква је 26. нов. (8. дец.) о. г. Беч снашла. Све надлежне власти прегледају садашња позоришта, и што је нужно, предузимају зарад безбедности позоришне публике, а где је нужно, и затварају позоришта. Тако брзојављају из Загреба како је конференција стручних људи под бановим председништвом прегледала тамошње народно позориште, те закључила, да се исто затвори, док се не оправди, што је нужно, да свет може безбрижно похађати позоришне представе.

С И Т Н И Ц Е.

* (Краљица као песникиња.) Румунска краљица Јелисавета, рођена кнегиња Видека (Heuwied), лепа и даровита владарка, која је под књижевним именом „Кармен Силва“ (Sylva) немачку књижевност већ обогатила зборником румунских народних песама у посве врским преводима (Rumänische Dichtungen, Липска 1880.), издала је сад једну свеску својих самосталних песама под именом „Буре“ (Stürme), новеле у стиховима (у Бону код Страуса). Силва као да је стекла право грађанства међу немачким песницима, а то би и онда било, да занимљива песникиња не заузима тако висок положај у друштву. Лане је штампала своје преводе са језика онога народа, коме је постала земаљском мајком. Видело се из књиге, с коликом се љубављу и оданошћу краљица задубила у језик, како је ушла у све финоће и гајне његове; са задовољством познасмо читав низ румунских песника. У преводима се показа знатан дар за форму, али тек оригиналне песме потврдише, да на румунском престолу седи права, потпуна песникиња. „Буре“ су четири мала епа, који заједнички исказују мисао, да жене скривају у себи „бар парче“ хероизма, да оне својим привидно пасивним начином не раде и не стварају мање од људи. Она својим сестрама посвећује „Буре“, што буре припадају бићу женином, и што јунакиње од тих четири песама не беху поштеђене од буре.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

19. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 14.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 17. ДЕЦЕМБРА 1881.

ШОЉА ТЕЈА.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО Г. ГЕРШИЋ.

ОСОБЕ:

Барон Виљељ	Димитријевић.
Бароница	М. Рајковићка.
Камуфле	Добриновић.
Јован, баронов слуга	Рашић.

Збива се у Паризу у кући барона Виљеља.

ЗА ТИМ:

ГРЕНГОАР.

ПОЗОРИШНА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ОД Т. БАНВИЉА, ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Лудвик XI., краљ француски	Лукић.
Пијер Гренгоар	Ружић.
Симон Фурније, трговац	Банковић.
Лујза, његова кћи	М. Рајковићка.
Оливје-ле-Дем, берберин краљев	Милосављевић.
Николија Андријева, сестра симонова, удовица	Б. Хаџићева.

Пажеви краљеви. Слуге Симона Фурнијера. Официри и стрелци телесне страже.
Место: варош Тур у Француској. Време: година 1469.

У суботу 19. децембра с новом подолом улога први пут: „МЛЕТАЧКИ ТРГОВАЦ“. Позоришна игра у 4 чина, написао В. Шекспир, превео Ј. Петровић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.